

Bronisław Mokrzycki

"Liturgie und Gesellschaft", wyd.
Hans Bernhard Meyer,
Innsbruck-Wien-München 1970 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 43/2, 225-226

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

być szokiem i zgorzeniem dla świata, ale tego rodzaju szok zakłada, że głoszenie ma być prawdziwym znakiem przemawiającym, w jakiś sposób światu konnaturalnym, nie zaś zjawiskiem niezrozumiałym, obok którego świat przejdzie obojętnie. Wyważenia obu tych aspektów brakuje zarówno w centralnym referacie Schütz'a, jak też w referatach komentujących jego wypowiedzi.

Największą zasługą książki jest przypomnienie centralnego dla dzisiejszego życia chrześcijańskiego problemu nadziei na Królestwo Boże i sposobu jej realizacji tu na ziemi. Nawet pewne skrajne ujęcia tej problematyki mogą okazać się pożyteczne, gdyż prowokują dyskusję i powstanie pewnych głębszych ujęć problematyki, których brak szczególnie w tej dziedzinie wyraźnie się zaznacza.

Ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Liturgie und Gesellschaft, wyd. Hans Bernhard Meyer SJ, Innsbruck—Wien-München 1970, Tyrolia-Verlag, s. 132.

Ta niewielka rozmiarami, ale traktująca ważne problemy liturgiczne publikacja jest pracą zbiorową, a raczej książkowym wydaniem pięciu referatów, wygłoszonych na spotkaniu wykładowców liturgii z zasięgu języka niemieckiego, które odbyło się w Puchberg (Austria) w dniach od 22 do 27 września 1969 roku, pod przewodnictwem profesora liturgii z Innsburka — H. B. Moyera. On też zajął się redakcją i wydaniem głoszonych tam referatów zamieszczając krótką przedmowę i zwięzłą informację o każdym z autorów.

W pierwszym, tytułowym rozdziale Meyer szkicuje aktualność problemu wzajemnego stosunku liturgii i życia społecznego (wspólnoty) wychodząc od analizy ludzkiej natury i osoby, by poprzez krytyczne spojrzenie na liturgiczną służbę Bożą w Kościele poszukiwać właściwego stanowiska w świetle teologicznych i socjologicznych wymagań (rugowanie anonimowości, tworzenie solidarnej wspólnoty, podział funkcji itd.).

J. Morel SJ, profesor socjologii z Innsbruka, rozważa w drugim rozdziale znaczenie i funkcję liturgii w aspekcie religijno-socjologicznym poruszając problemy reformy liturgicznej i przedstawiając wnioski z punktu widzenia socjologa.

Zagadnienie liturgii od strony psychologii społecznej traktuje specjalista w tej dziedzinie — Pio Sbandi SJ. Omawia on między innymi problemy celebracji liturgicznych w małych kręgach w świetle psychologii grupy (współczłonkowie grupy, wszystkim znany i jasno określony cel, środki, normy i role) i praw rządzących tzw. „dynamiką grupy” — dochodząc w swych rozważaniach do wniosków całkiem praktycznych.

H. Pissarek, osoba świecka, matka trojga dzieci (pierwsza kobieta, która uzyskała doktorat z teologii na uniwersytecie w Innsburku) jako osoba dobrze zorientowana w teologii i równocześnie znająca życie codzienne w rodzinie usiłuje w swym referacie spojrzeć na zagadnienie reformy liturgicznej, zwłaszcza jej najważniejszych momentów (język ojczysty, zagadnienie modlitwy i śpiewu podczas Mszy św., ołtarz twarzą do ludu, podawanie Komunii św. wiernym, Komunia św. pod dwiema postaciami, msze odprawiane po domach prywatnych) od strony człowieka świeckiego i jego oczyma, a jako matka — również od strony rodziny (sobotnia msza wieczorna, tzw. msze dziecięce i młodzieżowe, zagadnienie chrztu).

W ostatnim rozdziale A. A. Häussling OSB z Maria Laach jako specjalista od spraw ściśle liturgicznych porusza zagadnienia związane z kry-

tyczną funkcją liturgii jako nauki (liturgika — *Liturgiewissenschaft*), zwłaszcza jej stosunek do problemów liturgicznej odnowy, a także szeregu problemów teologii i życia Kościoła w ogóle.

Jak widać z ogólnej prezentacji poruszanych zagadnień oraz specjalności autorów, publikacja odznacza się bardzo dziś pożądaną szerokością spojrzenia na problem z różnych stron równocześnie, przy zachowaniu wnikliwej trafności sądu właściwej specjalistom. Autorzy po dyskusjach i uwagach uczestników przepracowali swoje referaty na nowo przygotowując je do opublikowania; nadało to publikacji jeszcze większą zwartość i organicznie powiązanie w szczegółach.

Zasadniczą zaletą książki jest chyba to, że ujmuje ona zagadnienie liturgii nie tylko w oparciu o typowe „źródła” liturgiczno-kościelne, ale podejmuje i szeroko omawia ważny aspekt wzajemnego oddziaływania liturgii na życie i odwrotnie, opierając się na danych psychologii i socjologii.

Na marginesie omawianej publikacji może się tu nasuwać pewna wątpliwość i obawa: czy wobec tak delikatnego problemu jak liturgia, gdzie mamy do czynienia z przerastającym widzialność i uchwytność Bożym misterium, nie zachodzi niebezpieczeństwo „przesocjalizowania” i „przenaukowania” tego, co wykracza poza ramy i kompetencje tego typu nauk? Wprawdzie socjologia i psychologia społeczna mogą bardzo pomóc w rozwiązywaniu wielu problemów liturgicznych natury praktycznej i naświetlić je od strony teoretycznej („czynności liturgiczne nie są czynnościami prywatnymi” — KL 26—27, a uczestnictwo w liturgii ma być społeczne — KL 21), ale istota zagadnień liturgicznych mieści się w płaszczyźnie najgłębiej rozumianej teologii oraz kapłańsko-pasterskiej funkcji Kościoła, hierarchicznie ukonstytuowanego i żyjącego już zaczątkami nowego życia.

Ks. Bronisław Mokrzycki SJ, Kraków—Warszawa

Karl RAHNER — Wilhelm THÜSING, *Christologie — systematisch und exegetisch*, Freiburg-Basel-Wien 1972, Verlag Herder, s. 315.

Książka ma stanowić próbę całościowego ujmowania traktatów teologicznych opracowanych wspólnie przez teologa dogmatyka i egzegetę, a jest 55 z rzędu tomikiem *Quaestiones disputatae*. W tym wypadku chodzi o chrystologię. Jednakże czytelnik uległby przykremu rozczarowaniu, gdyby polegając na samym tytule, chciałby w niej znaleźć chrystologię przedstawioną dogmatycznie i egzegetycznie. Mamy też tu raczej do czynienia z pewnymi tylko dodatkowymi uwagami czy wyjaśnieniami do wykładów, jakie obaj autorzy prowadzili w r. 1970 na uniwersytecie w Würzburgu.

Wyjaśnienia te są na ogół krótkie, bez tematycznej ciągłości i u K. Rahnera stanowią uzupełnienia jego twierdzeń (*Lehrsätze*) a u W. Thüsinga — jego skryptów. Stąd też czytelnikowi nie znającemu obu tych rzeczy książka musi się wydać nieprzystępna, mało przydatna, co zresztą przyznają sami jej autorzy. Z fragmentarycznych wyjaśnień K. Rahnera dowiadujemy się, że nie odrzucając dotychczasowej klasycznej chrystologii „ontycznej” wysuwa koncepcję chrystologii „ontologicznej”, chrystologii „od dołu” (65), chrystologii „wstępującej” (*Aszendenzchristologie*), czyli chrystologii transcendentalnej. „Kto przyjmuje swoje ludzkie bytowanie całkowicie i bez zastrzeżeń, ten przyjmuje Syna Człowieczego, ponieważ w Nim przyjął Bóg człowieka” (s. 71). Jednak w oparciu o same dane książki, trudno jest sobie urobić pojęcie dokładniejsze o tej „transcendentalnej”